

Taltjänst

Beskrivning av verksamheten

Framtagen av Taltjänst Sverige

2026-05-12

Taltjänst

Vad är Taltjänst

Taltjänst är en tolkservice för personer med kommunikationssvårigheter till följd av en funktionsnedsättning som påverkar röst, tal eller språk. Dock ej orsakad av hörselskada.

Svårigheterna kan påverka förmågan att tala, förstå tal, läsa eller skriva och kan leda till social isolering samt psykisk och fysisk ohälsa. Även personer som möter tolkanvändare i sitt yrke eller privat kan anlita Taltjänst. Personer som får stöd från Taltjänst kallas tolkanvändare.

Taltjänstens bakgrund

Taltjänst startade som försöksverksamhet i Uppsala 1986–1988. Resultaten visade att målgruppens isolering kunde minska med stöd av Taltjänst. I överenskommelsen mellan Socialdepartementet och Landstingsförbundet (A-cirkulär 89:11) beslutades att landstingen skulle bygga upp Taltjänst nationellt. Syftet var ökad tillgänglighet, självbestämmande och delaktighet.

Organisation idag

Idag finns Taltjänst inom några regioner, där verksamheten organisatoriskt kan vara placerad inom habilitering eller inom tolkcentral. Organisationens struktur varierar mellan regionerna. Läs mer under respektive regions hemsida.

Vem kan bli taltjänsttolk?

Det finns ingen specifik utbildning för att bli taltjänsttolk. Önskvärda utbildningar är arbetsterapeut, logoped, teckenspråkstolk, skrivtolk eller annan likvärdig utbildning.

Uppdrag

Taltjänst erbjuder kommunikationsstöd till personer som har svårt att tala, förstå tal, läsa eller skriva och överbryggar på så sätt svårigheterna att kommunicera med omgivningen. Tolken anpassar alltid stödet efter individens behov och följer tolketiska riktlinjer. Tjänsten kräver ingen remiss och är avgiftsfri. Tolkar arbetar opartiskt och har tystnadsplikt.

Målgrupp

Taltjänst riktar sig till personer vars funktionsnedsättning påverkar röst-, tal- eller språkförmåga.

- Röst
Exempelvis svag eller hes röst.
- Tal
Exempelvis otydligt tal eller stamning
- Språk
Exempelvis nedsatt förmåga att tala, förstå tal, läsa och skriva. Det kan även innebära svårigheter att förstå sociala koder och samspel med sin omgivning.

Inom många olika diagnoser förekommer svårigheter med röst, tal eller språk. Det kan handla om medfödda eller förvärvade tillstånd såsom afasi, dysartri, stamning, språkstörning, CP-skada, MS, ALS, Parkinsons sjukdom eller hjärnskador. Kognitiva svårigheter som påverkar koncentration, minne och informationsbearbetning är också vanligt förekommande.

Kommunikationsstöd

Taltjänst erbjuder stöd i att tala, att förstå, att läsa samt i att skriva. Tolken kan förtydliga tal, omformulera information, använda bilder samt läsa upp texter, skriva dokument och skapa minnesanteckningar.

- Tala
Tolken förtydligar ett otydligt tal eller kompletterar ett ofullständigt tal.
- Förstå
Tolken förklarar och förtydligar ord.
- Läsa
Tolken läser upp text, förklarar ord och innehåll
- Skriva
Tolken skriver det tolkanvändaren vill ha skrivet. Minnesanteckningar kan kompletteras med bilder, foton eller symboler.

Taltjänst erbjuder förberedande möten inför tolkuppdrag. Tolkanvändaren har då möjlighet att tillsammans med tolken gå igenom material och dokument, skriva ner en dagordning eller frågor, samt leta upp relevant information. Om minnesanteckningar skrivits kan tolkanvändaren boka tolk för att gå igenom dessa anteckningar.

Exempel på tolksituationer

1. En tolkanvändare i 20-årsåldern med förvärvad hjärnskada och stora rörelsehinder kommunicerar med hjälp av blinkningar. Hen har startat med att använda en bokstavstavla, och indikerar med antal blinkningar och lärt sig det utantill. Tolken har bokstavstavlan framför sig, som används i samband med samtalsbehandling. Tolken skriver då ner vad klienten säger, på en dator. Tolkanvändaren ser hela meningen innan tolken förmedlar den till terapeuten.
2. En tolkanvändare har en språkskada efter en stroke; afasi. Hens förmåga att förstå vad andra personer säger är påverkad. Likaså att läsa, skriva samt att hitta ord och sammanfoga meningar. Kontakter med myndigheter kan vara mycket komplicerat. Hen kan genom att använda tolk föra sin egen talan, vara delaktig i beslut, fylla i blanketter, skriva brev och ta del av skrivelser. Tolken fungerar som ett språkstöd både vad gäller att förtydliga vad tolkanvändaren vill säga samt förtydliga vad samtalspartnern framför. Tolken kan också förtydliga skriven information och föra minnesanteckningar vid möten.
3. En tolkanvändare har ett otydligt tal på grund av en cp-skada. Omgivningen, framförallt nya personer, har svårt att uppfatta vad tolkanvändaren säger. Tolkanvändaren upplever att hen ofta blir missförstådd. Tolken kan användas till att ordagrant och på ett opartiskt sätt upprepa vad hen säger. Tolkanvändaren kan då koncentrera sig på samtalets innehåll istället för att lägga all kraft på att bli förstådd. Tolkanvändaren bokar tolk t.ex. vid läkarbesök, föreningsmöten eller träff med LSS-handläggare.
4. En person har afasi och har svårt att hitta ord särskilt vid stress. Hen har också svårt att skriva. Tolkanvändaren använder tolk vid telefonsamtal. Innan samtalet går de tillsammans igenom vad samtalet gäller, vad tolkanvändaren vill framföra och om tolken ska föra minnesanteckningar. Om tolk och tolkanvändaren finns i samma rum använder de en telefon med högtalarfunktion så att båda hör samtalspartnern. Samtalet kan i en del fall också genomföras på distans och tolken ringer då upp tolkanvändaren och samtalspartner, kopplar ihop alla och kan vid behov förtydliga vad som sägs samt föra anteckningar

Värdeformuleringar för tolkar inom Taltjänst

Tolkarna har tystnadsplikt och följer tolketiska riktlinjer som är framtagna inom det nationella nätverket för taltjänsttolkar

Tolkar inom Taltjänst arbetar efter värdeorden:

- Respekt för alla människors lika värde
- Professionalitet
- Neutralitet och opartiskhet
- Integritet och trygghet

Webbsidor

- <http://www.afasi.se/>
- www.neuroforbundet.se
- www.stamning.se
- www.mhcforbundet.se
- [Internationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa, ICF - Socialstyrelsen](#)
- [Internationell klassifikation av sjukdomar \(ICD-11\) - Socialstyrelsen](#)

Litteratur

Albrecht, G. L. (Ed.). (2006). *Encyclopedia of disability* (Vols. 1–5). SAGE Publications.

Hartelius, L., Nettelbladt, U., & Hammarberg, B. (2008). *Logopedi*. Studentlitteratur.

Hartelius, L., Johansson, K., Levlin, M., Schalling, E., & Södersten, M. (2024). *Grundbok i logopedi*. Studentlitteratur.

Aquilonius, S.-M., & Fagius, J. (2006). *Neurologi* (4:e uppl.). Liber.

Nyholm, D., & Fagius, J. (2013). *Neurologi*.

Beukelman, D. R., Light, J. C., & Mirenda, P. (2020). *Augmentative and alternative communication: Supporting children and adults with complex communication needs* (5th ed.). Brookes Publishing.

Heister Trygg, B., & Andersson, I. (2009). *Alternativ och kompletterande kommunikation (AKK) i teori och praktik* (3:e uppl.). Södra regionens kommunikationscentrum – SÖK.
Borenstein, P. (1988). *Afasi: Diagnostik och rehabilitering*. Almqvist & Wiksell.

Cromnow, M. (2012). 'I know it is wrong but I do it anyway': How do speech interpreters respond to ethical dilemmas? Linköpings universitet.

Cromnow, M., Samuelsson, C., Danielsson, H., & Plejert, C. (2024). Understanding facilitator interventions in the Swedish service 'Taltjänst': A comparative analysis. *Social Interaction*.

Hägerström, E., & Ulfsdotter, L. (2016). *Taltjänsttolkars arbete med personer som har kommunikativa svårigheter*. Linköpings universitet.

Larsson, I., & Thorén-Jönsson, A.-L. (2007). The Swedish speech interpretation service. *AAC*, 23(4), 312–322.

Nyman, H., & Bartfai, A. (2014). *Klinisk neuropsykologi*. Studentlitteratur.

Stirling, J., & Elliott, R. (2008). *Introducing neuropsychology* (2nd ed.). Psychology Press.

Myrberg, M. (2007). *Dyslexi – en kunskapsöversikt*. Vetenskapsrådet.

Vermeulen, P. (2001). *Autistic thinking: This is the title*. Jessica Kingsley Publishers.

Vermeulen, P. (2018). *I am special* (2nd ed.). Jessica Kingsley Publishers.

Dokument och rapporter som ligger till grund för Taltjänst:

Projekt Taltjänst (1989). HI 89204. Stockholm: Hörselfrämjandet/Handikappinstitutet.

Landstingsförbundet & Socialdepartementet (1989). Överenskommelsen mellan Landstingsförbundet och Socialdepartementet: 'Landstingen ska ansvara för en successiv uppbyggnad av en Taltjänst ...'. Landstingsförbundet, A89:11.

SOU 1991:97 (1991). En väg till delaktighet och inflytande. Stockholm: Allmänna förlaget.

Socialstyrelsen (1994). Uppföljning av Taltjänsten. Stockholm: Socialstyrelsen, rapport 1994:7.

Socialstyrelsen (1997). Taltjänstverksamhet. Stockholm: Socialstyrelsen, rapport 1997:1.

Prop. 1999/2000:79 (2000). Från patient till medborgare. Stockholm: Socialdepartementet.

Landstingets egna styrdokument (olika årtal). Styrdokument i samband med Taltjänsts inrättande. [Intern dokumentation].

Lagar och konventioner som ligger till grund för verksamheten

Förvaltningslagen (2017:900).

Förvaltningsprocesslagen (1971:291).

Hälso- och sjukvårdslagen – HSL (2017:30).

Offentlighets- och sekretesslagen – OSL (2009:400).

Patientdatalagen (2008:355, ändringar t.o.m. 2014:821).

Dataskyddsförordningen – GDPR (EU 2016/679).

Lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (2018:218).

Socialtjänstlagen (2025:400).

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD).

Övriga riktlinjer

FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD),
Socialdepartementet S2009-008.

FN:s standardregler om delaktighet och jämlikhet för personer med funktionsnedsättning – Regel 5: Tillgänglighet, punkt b: Tillgång till information och möjlighet till kommunikation.

Förordning (2001:526) om statliga myndigheters ansvar för genomförandet av handikappolitiken.

Regionens egna riktlinjer samt beställaruppdrag.

Yrkesetisk kod för tolkar inom Taltjänst.

God tolksed, Kammarkollegiets råd till auktoriserade tolkar (2019).